

JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2008. december 18.¹

I – Bevezetés

1. A jelen ügy a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény² (a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) 27. cikke 1. pontjának értelmezését érinti. Az alapeljárás tárgya egy angol ítélet elismerése, amelyet azt követően hoztak, hogy az alperest kizárták az eljárásból egy bírósági kötelezés végre nem hajtása miatt. Ez az ügy lehetőséget ad a Bíróságnak, hogy továbbfejlessze az eljárásjogi közrendre vonatkozó alapelveket, amelyeket főként a Krombach-ítéletben³ alapozott meg.

II – Jogi háttér

2. A Brüsszeli Egyezmény 25. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A jelen egyezmény értelmében határozatnak tekintendő valamely szerződő állam bírósága által hozott bármely határozat, elnevezésére való tekintet nélkül, beleértve az ítéletet, a végzést vagy a végrehajtandó fizetési meghagyást, valamint az eljárás költségeinek a bírósági tisztviselő általi megállapítását is.”

3. A Brüsszeli Egyezmény 27. cikk 1. pontja értelmében a határozat nem ismerhető el, amennyiben „az ilyen elismerés ellentétes annak az államnak a közrendjével, ahol az elismerést kéri”.

¹ – Eredeti nyelv: német.

² – A Dán Királyság, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezménnyel (HL L 304., 1. o. és – módosított szöveg – 77. o.), a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezménnyel (HL L 388., 1. o.), a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezménnyel (HL L 285., 1. o.) és az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló 1996. november 29-i egyezménnyel (HL 1997. C 15., 1. o.) módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.). Lásd még az 1998. január 26-i egységes szerkezetbe foglalt változatot (HL C 27., 1. o.).

³ – A C-7/98. sz. Krombach-ügyben 2000. március 28-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-1935. o.).

III – A tényállás, az előzetes döntéshozatali kérelem és a Bíróság előtti eljárás

4. Az alapeljárás tárgya annak az angol ítéletnek az elismerése és végrehajtása Olaszországban, amelyet a Daimler Chrysler Canada Inc. (a továbbiakban: Daimler Chrysler) és a CIBC Mellon Trust Company (a továbbiakban: CIBC) keresete alapján hoztak M. Gambazzi ellen.

5. Az alapügybeli angol eljárás a Daimler Chrysler és a CIBC által a Luganóban élő svájci állampolgár Marco Gambazzi ellen benyújtott kártérítési keresetre vonatkozott.

6. Az előzetes döntéshozatali kérelemben található információk és a felek előadásai alapján az alábbiakban lehet összefoglalni az angol eljárás történetét.

7. Az alapeljárás megindulását megelőzően a Daimler Chrysler és a CIBC kérelmére az angol bíróság 1996 júliusában ideiglenes intézkedésként felfüggesztette M. Gambazzi

rendelkezési jogát vagyona felett (ez az ún. *freezing order* vagy *Mareva injunction*⁴). E *freezing order* egy jövőbeli ítélet végrehajtásának biztosítása érdekében megtiltotta számára, hogy vagyona felett rendelkezzen.

8. 1997. február 26-án az angol bíróság a Daimler Chrysler és a CIBC kérelmére új változatban bocsátotta ki a *freezing order*t, kiegészítve több olyan rendelkezéssel, amelyek kötelezték M. Gambazzit, hogy hozzon nyilvánosságra vagyonával kapcsolatban bizonyos információkat, valamint hogy szolgáltatson ki bizonyos dokumentumokat, amelyek az alapeljárással is kapcsolatosak voltak (*disclosure orders*).

9. M. Gambazzi nem, vagy legalábbis nem teljes mértékben tett eleget a *disclosure order*ekben foglaltaknak. Ezért az angol bíróság a Daimler Chrysler és a CIBC kérelmére kibocsátott egy további intézkedést (*unless order*). Ez utóbbi tudatta M. Gambazzival, hogy amennyiben meghatározott határidőn belül nem tesz eleget a kért információk közlésére vonatkozó kötelezettségének, úgy az alapeljárásban a továbbiakban védekezését nem veszik figyelembe, és az eljárásban sem vehet részt.

4 – Bíró jogfejlesztés eredményeképpen kialakult eljárásjogi jogintézmény, amely időközben bekerült a Civil Process Rules 1998 Rule 25.1.(1) f) pontjába: „The court may grant the following interim remedies ... (f) an order (referred to as a »freezing injunction (GL)«) – (i) restraining a party from removing from the jurisdiction assets located there; or (ii) restraining a party from dealing with any assets whether located within the jurisdiction or not;”.

10. A *freezing order*, a *disclosure order* és az *unless order* ellen M. Gambazzi különböző jogorvoslatokkal élt, sikertelenül.

11. M. Gambazzi újabb *unless order*t követően sem tett a megszabott határidőben teljes mértékben eleget a kötelezésnek. Az angol bíróság ezt *contempt of Court*-nak minősítette, és – amint azt az *unless order*-ben is jelezte – kizárta őt az eljárásból (*debarment*).

12. Az alapeljárásban ezt követően M. Gambazzit távolmaradó alperesként kezelték. A High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division az 1998. december 10-én hozott mulasztási ítéletben (*default judgment*), amelyet az 1999. március 17-i végzés egészített ki, kötelezte M. Gambazzit, hogy a kereseti kérelmek alapján kártérítés címén fizessen meg a Daimler Chrysler és a CIBC részére 169 752 058 és 71 595 530 CAD-t, valamint további 129 974 770 USD-t.

13. Ezt az ítéletet szeretné a Daimler Chrysler és a CIBC Olaszországban végrehajtatni. A Corte d'appello di Milano 2004. december 17-i végzésével végrehajthatónak nyilvánította az M. Gambazzit fizetés teljesítésére kötelező angol ítéletet és végzést. M. Gambazzi e végzés ellen kifogást nyújtott be.

14. Az e kifogást elbíráló Corte d'appello di Milano 2007. június 27-i végzésével felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontja szerinti közrendi záradék alapján a végrehajtási intézkedés céljából megkeresett állam bírósága figyelembe veheti-e azt a tényt, hogy a határozatot meghozó állam bírósága megtagadta az eljárásban részt vevő peresztes féltől, hogy a fentiekben hivatkozott kizáró intézkedést (*debarment*) követően bármiféle védekezést terjesszen elő;

illetve, a hivatkozott rendelkezésnek a Brüsszeli Egyezmény 26. és ezt követő cikkeiből következő, a bírósági határozatok kölcsönös elismerésére és végrehajtására vonatkozó elvekkel való együttes értelmével ellentétes-e az, hogy a nemzeti bíróság a 27. cikk 1. pontjának értelmében vett közrendet sértőnek minősítse az olyan polgári per lefolytatását, amelyben az egyik fél a bíróság rendelkezése teljesítésének elmulasztása miatt, az ugyanezen bíróság által hozott kizáró intézkedés következtében akadályoztatva volt a védelemhez való joga gyakorlásában?”

15. A Bíróság előtti eljárásban az alapeljárás felei, a görög és az olasz kormány, az Egyesült

Királyság Kormánya, valamint az Európai Közösségek Bizottsága tett írásbeli és szóbeli észrevételeket.

IV – Értékelés

16. A két előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés együtt vizsgálható. Azon kérdést fogalmazzák meg különböző szempontból, hogy a megkeresett állam bírósága a közrendre hivatkozással megtagadhatja-e egy polgári jogi ítélet elismerését, amelyet azt követően hoztak, hogy az alperest bírósági kötelezés nem teljesítése miatt kizárták az eljárásból. Mindezek alapján az alábbiakban a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontját kell megvizsgálni.

17. A Brüsszeli Egyezmény alkalmazandó szabályait azóta hatályon kívül helyezte a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet,⁵ Az alább kifejtettek az új jogi helyzetre nézve is megőrzik helytállóságukat, mivel a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontjában a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontjában foglalt rendelkezéssel azonos rendelkezés található.

⁵ – HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.

18. Mindazonáltal elsősorban azt az előzetes kérdést kell tisztázni, hogy a jogvita tárgyát képező angol ítélet a Brüsszeli Egyezmény hatálya alá tartozó határozatnak minősül-e. Amennyiben ugyanis ez az ítélet nem a Brüsszeli Egyezmény 25. cikke szerinti határozat, amelyet főszabály szerint a Brüsszeli Egyezmény 26. cikke értelmében el kell ismerni, fel sem merül az a kérdés, hogy annak elismerését a 27. cikk alapján kivételesen meg lehet tagadni.

19. Igaz, a kérdést előterjesztő bíróság nem kérte kifejezetten a Brüsszeli Egyezmény 25. cikkének értelmezését, azonban az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Bíróságnak az a feladata, hogy a nemzeti bíróságnak hasznos választ adjon.⁶ A jelen ügyben a hasznos válaszhoz hozzátartozik ezen előzetes kérdés megválaszolása is.

A – A Brüsszeli Egyezmény 25. cikke értelmében vett határozat

20. A Brüsszeli Egyezmény 25. cikke értelmében határozat alatt valamely szerződő állam bírósága által hozott bármely határozat

⁶ – Lásd többek között a C-88/99. sz. Roquette Frères ügyben 2000. november 28-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-10465. o.) 18. pontját, a C-469/00. sz. Ravil-ügyben 2003. május 20-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-5053. o.) 27. pontját, a C-286/05. sz. Haug-ügyben 2006. május 4-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-4121. o.) 17. pontját, a C-429/05. sz., Rampion és Godard ügyben 2007. október 4-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-8017. o.) 27. pontját, és a C-383/06–C-385/06. sz. Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ügyben 2008. március 13-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-1561. o.) 42. pontját.

tot érteni kell, elnevezésére való tekintet nélkül, beleértve az ítéletet, végzést vagy végrehajtási intézkedést, valamint a költségeknek és kiadásoknak bírósági tisztviselő általi meghatározását.

21. M. Gambazzi álláspontja szerint az angol bíróság által hozott ítélet esetében már csak azért sem lehet szó ilyen határozatról, mivel azt kikényszerített távolmaradása révén nem kontradiktórius eljárásban hozták.

22. Ez a kifogás azonban nem alapos. Igaz ugyan, hogy a Bíróság az ideiglenes intézkedésekkel összefüggésben megállapította, hogy a Brüsszeli Egyezmény 25. cikke megköveteli a kontradiktórius eljárást, ugyanakkor a Bíróság elégségesnek ítélte, ha a határozat meghozatalát megelőzően lefolytatott eljárás kontradiktórius jellegű, és főszabály szerint kontradiktórius határozathoz vezet.⁷ Következésképpen ha a határozat ilyen kontradiktórius jellegű eljárásban született, akkor a Brüsszeli Egyezmény 25. cikkének hatálya alá tartozik akkor is, ha a konkrét esetben az eljárás egyoldalú volt, például valamelyik fél távolmaradása miatt. Az eljárás tényleges lefolyása ugyanis nem változtat az eljárás kontradiktórius jellegén.

23. Ennek megfelelően a mulasztási ítéletek kétségtől a Brüsszeli Egyezmény 25. cikke értelmében vett határozatnak minősülnek,

mivel olyan eljárásban születtek, amely főszabály szerint kontradiktórius módon zajlik. Ráadásul a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 2. pontjában szereplő különös szabály, amely a mulasztási ítéletek elismerése megtagadásának egy külön indokáról rendelkezik, ugyancsak amellett szól, hogy a Brüsszeli Egyezmény a mulasztási ítéleteket a 25. cikk értelmében vett határozatoknak tekinti.

24. Az angol bíróság jelen ügyben vitatott határozata olyan mulasztási ítélet, amelyet főszabály szerint kontradiktórius polgári eljárás során hoztak. Ennyiben eleget tesz a Brüsszeli Egyezmény 25. cikkében előírt követelményeknek. Az, hogy a bíróság által elrendelt távolmaradás atipikus esetéről van szó, nem vezet a határozat eltérő minősítéséhez, mivel ez nem kérdőjelezi meg a lefolytatott eljárás főszabály szerint kontradiktórius jellegét. Annak a ténynek ugyanis, hogy a jelen esetben a távolmaradást elrendelték, a 27. cikk 1. pontja szempontjából lehet jelentősége.

25. Mindazonáltal a jelen ügyben vitatott ítélet a Brüsszeli Egyezmény 25. cikke szerinti határozatnak minősítése más okból kifolyólag is kétséget vethet fel. A jogirodalomban

⁷ – A 125/79. sz. Denilauler-ügyben 1980. május 21-én hozott ítélet (EBHT 1980., 1553. o.) 13. pontja.

léteznek olyan vélemények, melyek e kérdést általában az angol mulasztási ítéletek (*default judgment*) tekintetében nemlegesen válaszolják meg.⁸ E vélemények arra hivatkoznak, hogy a *default judgment* esetében a bíró az ítélet meghozatalát megelőzően semmilyen formában nem vizsgálja a kereset megalapozottságát. Márpedig a megalapozottság bírói vizsgálata elengedhetetlen ahhoz, hogy a 25. cikk értelmében vett határozatról lehessen beszélni. Ez az álláspont a Bíróság által a Solo Kleinmotoren ügyben hozott ítéletre⁹ támaszkodik.

26. Megítélésem szerint azonban a Solo Kleinmotoren ügyben hozott ítélet nem feltétlenül vezet e következtetésre. A Bíróság abban a Brüsszeli Egyezmény értelmében vett határozatként minősítés feltételeként azt jelölte meg, hogy a határozat valamelyik szerződő állam olyan igazságszolgáltatási szervétől származzon, „amely saját hatáskörében jár el a felek közötti jogvitákban”.¹⁰ A bíróság által csupán jóváhagyott egyezség nem felel meg e követelménynek, mivel az főszabály szerint szerződéses természetű, hiszen tartalma a felek, és nem a bíróság akaratától függ.

27. Az olyan mulasztási ítélet azonban, amelynek meghozatala előtt a bíróság nem végzi el a kereseti kérelem érdemi vizsgálatát, nagyon is határozat jelleggel bír. Az, hogy a határozat tartalmát a távolmaradás jogkövetkezményeként a felperesi kérelem határozza meg, nem jelenti azt, hogy a mulasztási ítélet pusztán az egyik fél szándékának jóváhagyása volna. Éppen ellenkezőleg, a határozat tartalma nagyon is függ a bíróság akaratától, mivel a bíróság ugyan a mulasztási ítélet feltételeinek fennállása esetén nem vizsgálja a kereset megalapozottságát, a mulasztási ítélet feltételeinek fennállását saját maga vizsgálja meg, és maga dönt arról, hogy a felperesi kérelemnek ilyen módon helyt lehet-e adni.

28. Egyébként már a Brüsszeli Egyezmény 25. cikkének megfogalmazása is a határozat fogalmának tág értelmezésére utal. Ez utóbbi ugyanis határozatnak minősít a „valamely szerződő állam bírósága által hozott bármely határozatot, [...] elnevezésére való tekintet nélkül”. Ebből egyértelműen kitűnik, hogy a 25. cikk nem a határozat formai aspektusának, így az elnevezésének vagy a létrejöttének, hanem kizárólag a határozat jogkövetkezményeinek tulajdonít jelentőséget. A Brüsszeli Egyezmény rendszerére tekintettel meggyőzőbbnek tűnik kizárólag az elismerés megtagadásának az ugyanezen egyezmény 27. cikkében előírt kivételes esete körében mérlegelni azt, hogy az egyezmény alapján történő elismerés és végrehajtás kérdésével összefüggésben milyen jelentőséggel bír a megalapozottság vizsgálatának hiánya.

8 – Lásd: Patrick Wautelet, in: Ulrich Magnus/Peter Mankowski, Brussels I Regulation, München, 2007., 32. cikk 8. pont, a következő hivatkozással: Gilles Cuniberti, Commentaire sur la décision de la Cour de Cassation du 17 novembre 1999, in: Rev. crit. dr. internat. privé. 1989 (2000), p. 786, pp. 788; az ellenkező állásponthoz lásd: Alexander Layton/Hugh Mercer (szerk.), European Civil Practice, 2. kiadás, London, 2004., 1. kötet, 25.005. pont.

9 – A C-414/92. sz. Solo Kleinmotoren ügyben 1994. június 2-án hozott ítélet (EBHT 1994., I-2237. o.).

10 – A 9. lábjegyzetben hivatkozott Solo Kleinmotoren ügyben hozott ítélet 17. pontja.

29. Ilyen körülmények között az olyan mulasztási ítélet is a Brüsszeli Egyezmény 25. cikke szerinti határozatnak minősül, amelyet nem előzött meg a megalapozottság vizsgálata, mivel ugyanazok a jogkövetkezmények fűződnek hozzá, mint az ítéletekhez általában: jogerőre képes és végrehajtható jogcímet jelent.

30. Következésképpen a vitatott ítéletet a Brüsszeli Egyezmény 25. cikkének értelmében vett határozatnak kell tekinteni.

B – Közrend, a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontja

1. A Brüsszeli Egyezmény 27. cikke 1. pontjának értelmezése

31. A Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontja úgy rendelkezik, hogy egy határozat nem ismerhető el, amennyiben az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes annak az államnak a közrendjével, ahol az elismerést kéri.

32. A Bíróság több határozatában is kifejtette a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontja szerinti közrendi záradék értelmezésére vonatkozó alapelveket.

33. A Bíróság az értelmezés során az említett egyezmény értelméből és céljából indul ki. Az egyezmény célja, hogy egyszerű és gyors végrehajtási eljárás előírásával a lehető legnagyobb mértékben megkönnyítse az ítéletek szabad mozgását.¹¹ A 27. cikket ezért megszorítóan kell értelmezni, mivel akadályt képez a Brüsszeli Egyezmény ezen alapvető célkitűzésének megvalósítása előtt.¹² Közelebbről, a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi záradék alkalmazására csak kivételes esetben van lehetőség.¹³

34. A Bíróság e tekintetben kifejtette, hogy bár a szerződő államok a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1) pontjában foglalt záradék értelmében saját nemzeti szempontjaiknak megfelelően, szabadon meghatározhatják közrendi követelményeiket, a közrend fogalmának határait a Brüsszeli Egyezmény értelmezése útján kell megállapítani.¹⁴ Így bár nem a Bíróság feladata, hogy meghatározza a szerződő állam közrendjének tartalmát, az rá hárul, hogy ellenőrizze azokat a korlátokat, amelyek között a szerződő állam bírósága e fogalom alkalmazásához folyamodhat annak érdekében, hogy ne ismerjen el valamely, más szerződő állam bíróságától származó határozatot.¹⁵

11 – Lásd többek között a 9. lábjegyzetben hivatkozott Solo Kleinmotoren ügyben hozott ítélet 20. pontját, a C-267/97. sz. Coursier-ügyben 1999. április 29-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-2543. o.) 25. pontját és a 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 19. pontját.

12 – A 9. lábjegyzetben hivatkozott Solo Kleinmotoren ügyben hozott ítélet 20. pontja, a 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 21. pontja és a C-38/98. sz. Renault-ügyben 2000. május 11-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-2973. o.) 26. pontja.

13 – Lásd a 145/86. sz. Hoffmann-ügyben 1988. február 4-én hozott ítélet (EBHT 1988., 645. o.) 21. pontját, a C-78/95. sz., Hendrikman és Freyen ügyben 1996. október 10-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-4943. o.) 23. pontját, a 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 21. pontját és a 12. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 26. pontját.

14 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 22. pontja és a 12. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 27. pontja.

15 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 23. pontja és a 12. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 28. pontja.

35. Az egyik határt a Brüsszeli Egyezmény 29. cikke és 34. cikkének harmadik bekezdése jelenti, amelyek értelmében egy külföldi határozat elismerését vagy végrehajtását nem lehet pusztán azon az alapon elutasítani, hogy eltérés van a származási állam bírósága által alkalmazott jogszabály és azon jogszabály között, amelyet a megkeresett állam bírósága alkalmazott volna abban az esetben, ha a jogvita előtte folyt volna. Sőt, a megkeresett állam bírósága nem vizsgálhatja felül a származási állam bírósága által kifejtett jogi vagy ténybeli megállapítások helytállóságát sem.

36. E megállapításból kiindulva a Bíróság a közrendi záradék alkalmazásának határát oly módon állapította meg, hogy a közrendi záradékra való hivatkozás csupán abban az esetben fogadható el, ha a másik szerződő államban hozott ítélet elismerése vagy végrehajtása a megkeresett állam jogrendjének valamely alapvető elvét sértené, ezért elfogadhatatlan ellentétben állna annak közrendjével.¹⁶

37. A külföldi határozatok érdemi felülvizsgálatára vonatkozó tilalom tiszteletben tartása érdekében e sérelemnek olyan jogszabály

nyilvánvaló megsértését kell okoznia, amely a megkeresett állam jogrendjében lényegi jelentőségűnek tekinthető, vagy olyan jog megsértését, amelyet e jogrendben alapvetőnek ismernek el.¹⁷

38. Végül a Bíróság Krombach-ügyben hozott ítéletéből az is következik, hogy a közösségi alapvető jogok nyilvánvaló megsértése esetén a megkeresett állam bírósága nem lépi át azt a korlátot, amelyen belül a közrendi záradékra hivatkozhat.¹⁸

39. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az alapvető jogok azon általános jogelvek szerves részét képezik, amelyek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja. Ennek során a Bíróság a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból, valamint az emberi jogok védelmére vonatkozó azon nemzetközi szerződések nyújtotta iránymutatásokból merít, amelyek kidolgozásában a tagállamok együttműködtek, vagy amelyekhez csatlakoztak. Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló,

16 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 37. pontja és a 12. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 30. pontja.

17 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 37. pontja és a 12. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 30. pontja. A jogsértés nyilvánvaló voltának követelménye megjelent az 5. lábjegyzetben hivatkozott 44/2001 rendeletben is, amelynek 34. cikke 1. pontja úgy rendelkezik, hogy egy határozat nem ismerhető el, amennyiben „az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes annak a tagállamnak a közrendjével, ahol az elismerést kérik”. Lásd a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló 1346/2000/EK tanácsi rendelet (HL 2000. L 160., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 191. o.) 26. cikkének értelmezése tekintetében a C-341/04. sz. Eurofood IFSC ügyben 2006. május 2-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-3813. o.) 63. pontját.

18 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 40. pontja; lásd még a 17. lábjegyzetben hivatkozott Eurofood-ügyben hozott ítélet 65. és azt követő pontjait.

Rómában 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (a továbbiakban: EJEE) e tekintetben különös jelentőséggel bír.¹⁹

40. Mivel az alapvető jogok így a közösségi jog általános jogelvei közé tartoznak, valamely bíróság jogosult arra, hogy elutasítsa olyan ítélet elismerését, amelyet az alapvető jogok nyilvánvaló megsértésével hoztak meg.

41. A többek között az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében előírt és az Európai Unió Nizzában 2000. december 7-én ünnepélyesen kihirdetett Alapjogi Chartájának²⁰ 47. cikkével megerősített tisztesseges eljárásához való jog olyan alapvető jog, mely a közösségi jog általános jogelvei közé tartozik.²¹

42. Az eljárásjogi közrend tekintetében a Bíróság a fent hivatkozott Krombach-ítéletben kifejtette, hogy a közrendi záradék alkalmazását úgy kell tekinteni, hogy arra kivételes esetben van lehetőség, amikor a származási állam jogszabályaiban és magában a Brüsszeli Egyezményben foglalt biztosítékok nem nyújtanak elégséges védelmet az alperesnek azon, az EJEE által elismert jogát illetően, hogy a származási állam bírósága előtt védekezhessen.²²

43. Még nincs véglegesen eldöntve az a kérdés, hogy a bíróságok csupán jogosultak, vagy kötelesek is elutasítani az olyan külföldi ítélet végrehajtását, amely nyilvánvalóan közösségi jogi alapjogokat sért.²³ E kötelezettség fennállása mellett szól az, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a tagállami bíróságokat kötik az alapvető jogok, amennyiben a közösségi jog hatálya alá tartozó tényállásról kell dönteniük.²⁴

44. A 44/2001 rendeletről eltérően a Brüsszeli Egyezmény esetében még az a kérdés is felmerülhet, hogy ezen ítélkezési gyakorlat

19 – Lásd a 29/69. sz. Stauder-ügyben 1969. november 12-én hozott ítélet (EBHT 1969., 419. o.) 7. pontját, a C-274/99. P. sz., Connolly kontra Bizottság ügyben 2001. március 6-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-1611. o.) 37. pontját, a C-283/05. sz. ASML-ügyben 2006. december 14-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-12041. o.) 26. pontját, a C-305/05. sz., Ordre des barreaux francophones et germanophones és társai ügyben 2007. június 26-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-5305. o.) 29. pontját, valamint a C-402/05. P. sz., Kadi kontra Tanács és Bizottság ügyben 2008. szeptember 3-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-6351. o.) 283. pontját.

20 – HL 2000. C 364., 1. o. Kiigazításokkal átvette a 2007. december 12-i ünnepélyes nyilatkozat: HL 2007. C 303., 1. o. Az Alapjogi Charta még nem fejt ki az elsődleges joggal összehasonlítható kögens joghatást, jogi referenciaként mégis felvilágosítást ad a közösségi jogrend által biztosított alapvető jogokról; lásd e tekintetben a C-540/03. sz., Parlament kontra Tanács („családjegyesítés”) ügyben 2006. június 27-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-5769. o.) 38. pontját és az ugyanezen ügyben 2005. szeptember 8-án előterjesztett indítványom 108. pontját, továbbá a C-432/05. sz. Unibet-ügyben 2007. március 13-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-2271. o.) 37. pontját, valamint a fent hivatkozott, Kadi kontra Tanács és Bizottság ügyben hozott ítélet 335. pontját.

21 – A C-185/95. P. sz., Baustahlgewerke kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-8417. o.) 20. és azt követő pontjai, a C-174/98. P. és C-189/98. P. sz., Hollandia és Van der Wal kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. január 11-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-1. o.) 17. pontja, a 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 26. pontja, a 19. lábjegyzetben hivatkozott Ordre des barreaux francophones et germanophones és társai ügyben hozott ítélet 29. pontja és a C-342/06. P. sz., Chronopost kontra UFEX ügyben 2008. július 1-jén hozott ítélet (EBHT 2008., I-4777. o.) 44. pontja.

22 – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 44. pontja; lásd még a 17. lábjegyzetben hivatkozott Eurofood-ügyben hozott ítéletet a fizetéseképtelenségi rendelletről összefüggésben.

23 – E tekintetben lásd a Bíróság előtt folyamatban lévő C-420/07. sz. Apostolidis-ügyben a mai napon előterjesztett indítványom 108. pontját.

24 – Lásd a 201/85. és 202/85. sz., Klensch és társai egyesített ügyekben 1986. november 25-én hozott ítélet (EBHT 1986., 3477. o.) 8–10. pontját, az 5/88. sz. Wachauf-ügyben 1989. július 13-án hozott ítélet (EBHT 1989., 2609. o.) 19. pontját, a C-260/89. sz. ERT-ügyben 1991. június 18-án hozott ítélet (EBHT 1991., I-2925. o.) 42. és azt követő pontjait, a C-112/00. sz. Schmidberger-ügyben 2003. június 12-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-5659. o.) 75. pontját és a C-13/05.-sz. Chacón Navas ügyben 2006. július 11-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-6467. o.) 56. pontját. Lásd ilyen értelemben többek között: E. Jayme/C. Kohler, *Europäisches Kollisionsrecht* 2000: *Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?*, in: *Praxis des Internationalen Privatrechts und Verfahrensrechts – IPRax*, 2000, 454. o., különösen 460. o.

értelmében a Brüsszeli Egyezmény a közösségi jog körébe tartozik-e. Emellett szóló fontos érv az, hogy a Brüsszeli Egyezményt az EK-Szerződés 220. cikke (jelenleg EK 293. cikk) alapján kötötték meg.

2. Köztes megállapítás

45. A fentiek alapján az a köztes megállapítás tehető, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a közrendre hivatkozva az elismerést és a végrehajtást legalábbis elutasíthatja, amennyiben a származási állam bírósága által lefolytatott eljárás nyilvánvalóan sértette a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogot.

3. Az adott ügyre történő alkalmazás

46. A Krombach-ügyben maga a Bíróság meg tudta állapítani, hogy a származási állam bírósága által lefolytatott eljárás nyilvánvalóan megsértette a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogot.²⁵ Abban az ügyben büntetőeljáráshoz kapcsolódó polgári jogi igény elbírálásáról volt szó. A bíróság megtagadta az alpe-

restől azt a lehetőséget, hogy ügyvéd útján védekezzen, mivel az alperes nem tett eleget egy személyes megjelenésre történő kötelezésnek. Ugyanakkor az alperes részéről a személyes megjelenésre történő kötelezés teljesítése azzal a kockázattal járt volna, hogy bűncselekmény elkövetése miatt letartóztatják. A Krombach-ügy tényállása ténybeli és jogi szempontból egyaránt világos és egyértelmű volt. Az alperest soha nem hallgatták meg, nem állt rendelkezésére semmilyen védekezési lehetőség és semmilyen jogorvoslattal nem élhetett.

47. Ezzel szemben a jelen ügyben a származási állam bírósága által lefolytatott eljárás igen bonyolult. Az eljárás különböző szakaszaiban az alperest több alkalommal meghallgatták, és – amennyire meg lehet ítélni – különféle jogorvoslati lehetőségek álltak rendelkezésére. Emellett a különböző ideiglenes intézkedések (*freezing order, disclosure orders, unless orders*), úgy tűnik, szorosan összefüggtek az alapeljárással, következésképpen a mulasztási ítélettel (*default judgment*) is. Ezek lényegében arra szolgáltak, hogy a felperes pernyertessége esetén lehetővé tegyék az ítélet végrehajtását. A közrendre vonatkozó vizsgálatnak kizárólag a mulasztási ítélet alapján, a korábbi eljárási cselekmények figyelembevételének mellőzésével történő vizsgálata ezért túlságosan leszűkítő volna. Az eljárás egészét figyelembe kell venni,²⁶ és a kérdést a körülmények összességére tekintettel kell mérlegelni.²⁷

²⁵ – A 3. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 40. pontja.

²⁶ – Az Emberi Jogok Európai Bírósága is az eljárás egészét veszi figyelembe az EJE 6. cikke (1) bekezdésének vizsgálata során, lásd például az EJE Mantovanelli kontra Franciaország ügyben 1997. március 18-án hozott ítéletének (*Recueil des arrêts et décisions*, 1997-II.) 34. pontját.

²⁷ – Lásd a 17. lábjegyzetben hivatkozott Eurofood-ügyben hozott ítélet 68. pontját.

48. Az előzetes döntéshozatali kérelemben azonban a származási állam bírósága által lefolytatott eljárás döntő fontosságú részletei nincsenek kellőképpen kifejtve. Így például nem derül ki kellő pontossággal a lezajlott meghallgatások tárgya és terjedelme. Különösen az nem derül ki, hogy M. Gambazzit meghallgatták-e az alapeljárás tárgyát képező kereseti kérelmekre vonatkozóan. Ugyancsak nincs bemutatva, hogy a *freezing order* kibocsátását megelőzően kérdést előterjesztő bíróság megvizsgálta-e a kereseti kérelem megalapozottságát, és hogy az eljárás későbbi szakaszaiban, különösen az alapeljárásban hozott ítélet meghozatalát megelőzően sor került-e ismét ilyen vizsgálatra. Éppen ezért a kérdést előterjesztő bíróság feladata lesz, hogy megvizsgálja a tényállást, és eldöntse, hogy megvalósult-e a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog nyilvánvaló megsértése.

49. A Bíróság ugyanakkor megadhat az előterjesztő bíróság számára olyan elveket és kritériumokat, amelyekre annak tekintettel kell lennie a vizsgálata során. Ezek ismertetését megelőzően azonban még meg kell vizsgálni az alapeljárás feleinek egy további felvetését.

a) A Luganói Egyezményre vonatkozó ítélkezési gyakorlat relevanciája

50. Az alapeljárás felei a Bíróság előtti eljárásban a svájci Bundesgericht egy ítéletére hivatkoztak.²⁸ Ezen ítélet ugyanannak az angol

ítéletnek a Svájcban történő elismerésére és végrehajtására vonatkozott.

51. M. Gambazzi az írásbeli eljárás során utalt arra, hogy a Bíróságnak figyelembe kell vennie, hogy e határozatban az angol ítéletet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok végrehajtásáról szóló, 1988. szeptember 16-án aláírt Luganói Egyezmény²⁹ 27. cikkének 1. pontja értelmében a közrenddel ellentétesnek minősítették.

52. A Daimler Chrysler és a CIBS ugyancsak hivatkozott erre az ítéletre, azt hangsúlyozva, hogy a Bíróság és a kérdést előterjesztő bíróság kötve van ahhoz, hogy a svájci Bundesgericht nem az eljárásból történő kizárás miatt állapította meg az angol ítélet közrenddel ellentétes voltát.

53. A Luganói Egyezmény egy a Brüsszeli Egyezmény által létrehozottal – néhány kivételt leszámítva – megegyező rendszert hozott létre.³⁰ A Luganói Egyezmény 27. cikkének

28 – A svájci Bundesgericht által a 4P.82/2004. sz., X. és Y. kontra A. ügyben 2004. november 9-én hozott ítélet, olasz nyelven közzétéve a svájci Bundesgericht honlapján a <http://www.bger.ch/index/jurisdiction/jurisdiction-inherit-template/jurisdiction-recht/jurisdiction-recht-urteile2000.htm> címen, letöltve 2008. november 5-én.

29 – HL 1988. L 319., 9. o. (a továbbiakban: Luganói Egyezmény).

30 – A 2006. február 7-i 1/03. sz. vélemény (EBHT 2006., I-1145. o.) 18. pontja.

1. pontja a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi záradékkal szó szerint megegyező rendelkezést tartalmaz.

információáramlási rendszert hozott létre, az Európai Unió tagállamai és a nem uniós államok pedig nyilatkozatokat írtak alá annak érdekében, hogy a lehető legegységesebb értelmezését biztosítsák a Luganói Egyezménynek, valamint a Brüsszeli Egyezmény annak megfelelő rendelkezéseinek.³²

54. A felek által hivatkozott ítéletben a svájci Bundesgericht valóban arra a következtetésre jutott, hogy az angol ítélet elismerése és végrehajtása a közrendbe ütközőnek minősül. Ezt a következtetést azonban más indokra alapozta, mint amellyel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság a Bírósághoz fordult. M. Gambazzinak az angol eljárásból történő kizárása (*debarment*) tekintetében a svájci Bundesgericht arra a következtetésre jutott, hogy az nem ellentétes a svájci közrenddel. A közrendbe ütközés szerinte abban állapítható meg, hogy az angol bíróság előtti eljárásban M. Gambazzitól megtagadták azt a lehetőséget, hogy az ügy irataiba betekinthesse.

56. E nyilatkozatban az Európai Közösségek tagállamainak kormányai „helyénvalónak [tekintették], hogy az Európai Közösségek Bírósága a Brüsszeli Egyezmény értelmezése során megfelelően figyelembe vegye a Luganói Egyezményre vonatkozó ítélkezési gyakorlatban megfogalmazott elveket”.³³

55. Kérdéses, hogy a svájci Bundesgericht ítélete a jelen előzetes döntéshozatali eljárásra vonatkozóan milyen hatással és jelentőséggel bír. A Bíróságnak nincs hatásköre a Luganói Egyezmény értelmezésére.³¹ Mindazonáltal az egyezmény egységes értelmezéséről szóló 2. jegyzőkönyv az egyezmény alkalmazásával hozott bírósági határozatokra vonatkozó

57. E nyilatkozatból azonban semmiképpen sem következik, hogy a Bíróságot formálisan is köteleznék a Luganói Egyezménnyel összefüggésben hozott egyedi határozatok. Ugyanis a nyilatkozat megfogalmazása is csak arra utal, hogy a Bíróság az ítélkezési gyakorlatban megfogalmazott „elveket” „megfelelően figyelembe veszi”. A közrendi záradék kapcsán ez azt jelenti, hogy a Bíróság tudomásul veszi az e rendelkezésre vonatkozó alapelveket és azokra

32 – A 30. lábjegyzetben hivatkozott 1/03. sz. vélemény 19. pontja.

33 – Az Egyezményhez további nyilatkozatot is fűztek, amely az Európai Szabadkereskedelmi Társulás tagállamainak bíróságaira vonatkozóan tartalmaz ugyanilyen kötelezettséget.

31 – A 30. lábjegyzetben hivatkozott 1/03. sz. vélemény 19. pontja.

megfelelő tekintettel van. A közrendbe ütközés megállapítása tekintetében fentebb kifejtett több szempont a svájci Bundesgericht határozatában is megjelenik.

58. Sem a Bíróságot, sem az előterjesztő bíróságot nem kötheti azonban a Luganói Egyezmény egyik szerződő állama valamely bíróságának a közrendbe ütközésre vonatkozó konkrét értékelése. Ennek fő oka, hogy a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 1. pontjában szereplő közrend kifejezés – amint azt a Bíróság hangsúlyozta – mindig az adott *nemzeti* közrendet jelenti. Amint arra az olasz kormány helyesen mutatott rá, ezt minden nemzeti bíróságnak magának kell megítélnie. Ennek során mindössze a szerződő államok bíróságai által a Luganói Egyezmény keretében a közrend értelmezése során kifejtett általános elvekre kell figyelemmel lenni, az egyes ügyekben egy adott tényállás közrendnek megfelelő vagy közrendbe ütköző minősítésére azonban nem.

b) A tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jog

59. A tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jog megköveteli, hogy az érintett jogi álláspontját érdemben megvédhesse.³⁴ A meghallgatáshoz való jog fontos helyet foglal el a tisztességes eljárás szervezésében és lefolyta-

tásában.³⁵ Magában foglalja az arra vonatkozó jogot, hogy valamennyi releváns ténybeli és jogi kérdést megfelelően ki lehessen fejteni, és arra vonatkozóan bizonyítékokat lehessen szolgáltatni.

60. Azonban a meghallgatáshoz való jog nem minden korlátozása tekinthető szükségszerűen a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jog megsértését. Amint azt a Bíróság más összefüggésben megállapította, az eljárási jogok korlátozhatók, feltéve hogy a korlátozás a kérdéses intézkedés által követett közérdekű célkitűzéseknek megfelel, és nem jelent a kitűzött célhoz képest aránytalan és megengedhetetlen beavatkozást, amely az így biztosított jogok lényegét sértené.³⁶

61. Az Eurofood-ügyben hozott ítéletében a Bíróság a sürgős intézkedésekkel összefüggésben megállapította, hogy a meghallgatáshoz való jog részletes szabályai változóak lehetnek például a határozathozatal sürgőssége szerint. Ugyanakkor e jog gyakorlásának mindennemű korlátozását jogszerűen igazolni kell, és olyan eljárási biztosítékokkal kell körülbástyázni, amelyek biztosítják az eljárásban érintett személyeknek, hogy lehetőségük nyíljon megtámadni a sürgősséggel meghozott intézkedéseket.³⁷

34 – Lásd a 19. lábjegyzetben hivatkozott ASML-ügyben hozott ítélet 26. pontját és a C-14/17. sz., Weiss und Partner ügyben 2008. május 8-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-3367. o.) 47. pontját.

35 – A 17. lábjegyzetben hivatkozott Eurofood-ügyben hozott ítélet 66. pontja.

36 – A C-28/05. sz., Dokter és társai ügyben 2006. június 15-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-5431. o.) 75. pontja.

37 – A 17. lábjegyzetben hivatkozott Eurofood-ügyben hozott ítélet 66. pontja.

62. Különösen az igazságszolgáltatás működéséhez és az eredményes igazságszolgáltatáshoz fűződő nyomós érdek korlátozhatja a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogot.

63. Ennek megfelelően valamennyi tagállam jogrendszere ismer a bíróság által a polgári perben elrendelt kötelezés teljesítésének elmulasztása esetén alkalmazható szankciókat. Erre az eljárásban részt vevő valamennyi tagállam joggal hivatkozott. Így például a bíróság által megszabott határidő elmulasztása az elkésett előterjesztés kizárását eredményezi, a keresetre adott válasz elmulasztása vagy a tárgyaláson való megjelenés elmaradása mulasztási ítélethez vezethet, végül a bizonyítási eljárás során a kért dokumentumok benyújtásának elmaradása kedvezőtlen következtetések levonásához vezethet.

64. Emellett már utalás történt arra, hogy az a tény, hogy a nemzeti eljárásjog a származási állam bírósága által alkalmazott szankciót ebben a formában nem ismeri, önmagában nem vezet arra a következtetésre, hogy az a közrenddel ellentétes.³⁸

65. Ezzel szemben kiemelt jelentősége van annak a kérdésnek, hogy a kikényszerített távolmaradás szankciója végeredményben a jelen esetben arányos-e, avagy e szankció

súlya az eljárás egészének sajátos körülményeire is figyelemmel a szankcionált magatartáshoz, vagyis a bírósági kötelezés teljesítésének elmulasztásához képest nyilvánvalóan aránytalanak tűnik.³⁹

66. A hatékony eljárás biztosítását szolgáló szankció célja és az alkalmazott szankciófajta közötti arányosság vizsgálata során tekintetbe kell venni különösen azt a kötelezettséget, amelynek elmulasztását szankcióval sújtották és a kötelezettség előírásához vezető eljárást, a szankció súlyát a kötelezettség nem teljesítéséhez képest, valamint a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket.

67. Az eljárásból történő teljes kizárás a bírósági kötelezés nem teljesítésének alighanem a legsúlyosabb szankciója, így az alperes védelemhez való jogának a lehető legkomolyabb korlátozása. E korlátozás igazolása tekintetében ezért igen magas követelményeket kell támasztani.

³⁹ – Az EJEB is arányossági vizsgálatot folytat le, amikor a meghallgatáshoz való jog korlátozásáról kell döntenie. Ennek során azt vizsgálja, hogy sérül-e a jog lényege, a korlátozás jogszerű célt szolgál-e, és arányos-e, lásd az EJEB Pérez de Rada Canavilles kontra Spanyolország ügyben 1998. október 28-án hozott ítéletének (Recueil des arrêts et décisions, 1998-VIII.) 44. pontját.

³⁸ – Lásd ezen indítvány 35. pontját.

68. Először is figyelembe kell venni azon bírósági kötelezés tartalmát és jellegét, amelynek nem teljesítését a jelen ügyben az eljárásból történő kizárással szankcionálták. Mit kívántak az alperestől e bírósági kötelezések? Léteztek-e rendelkezések az olyan esetleges tényleges vagy jogi akadályok figyelembevételére, amelyek a kötelezés teljesítést akadályozhatták? M. Gambazzi e tekintetben arra hivatkozik, hogy a *disclosure order*t többek között azért nem tudta teljesíteni, mert ellenkező esetben megsértette volna ügyvédi titoktartási kötelezettségét, és ezzel bűncselekményt követett volna el. Azt állítja, hogy az angol bíróság nem fogadta el a dokumentumok kiadása elmulasztásának ezen indokolását. Az Egyesült Királyság kormánya ellenben azt állítja, hogy az angol bíróság alaposan megvizsgálta az M. Gambazzi által előterjesztett igazolásokat, és kivette azokat a dokumentumokat a kötelezés hatálya alól, amelyek az alperes számára büntetőjogilag terhelők lettek volna.

69. További jelentős körülmény, hogy az alperes számára a kötelezés kibocsátását megelőzően biztosították-e a meghallgatáshoz való jogot, és hogy milyen jogorvoslati lehetőségek álltak rendelkezésre a kötelezés ellen.

70. Ezt követően meg kell vizsgálni az eljárásból történő kizárás (*debarment*), valamint a mulasztási ítélet tartalmát és jellegét. A kizárás során figyelembe vették-e, hogy a bírósági kötelezés teljesítésének elmulasztása vétkes módon történt-e? Az alapeljárásban benyújtott keresetre vonatkozó minden véde-

kezést kizártak-e, vagy az alperesnek lehetősége volt az eljárás korábbi szakaszában az alapeljárás tekintetében észrevételeket benyújtani, és ezeket figyelembe is vették? Az alperes nyilatkozhatott-e legalább a követelés összegére vonatkozóan? Sor került-e a mulasztási ítéletet megelőzően, vagy legalábbis az eljárás egy korábbi szakaszában (a *freezing order* kibocsátását megelőzően) a megalapozottság vizsgálatára? Kilatásba helyezték-e a szankciót?

71. Amint azt a Bizottság helyesen állapítja meg, emellett különösen jelentős az is, hogy milyen jogorvoslati lehetőségek álltak M. Gambazzi rendelkezésére, hogy az ítélet meghozatala szerinti államban kifogásolja a meghallgatáshoz való jogának megsértését. A Bíróság már az Eurofood-ítéletben is hangsúlyozta a jogorvoslati lehetőségek jelentőségét a meghallgatáshoz való jog korlátozásának igazolása kapcsán.⁴⁰ Az előterjesztő bíróságnak ezért figyelembe kell vennie, hogy léteznek-e jogorvoslatok az eljárásból történő kizárás és az azt követően meghozott ítélet ellen.

72. Nyitva maradhat az a kérdést, hogy a közrendbe ütközés megállapítására csak akkor kerülhet-e sor, ha az ítélet meghozatala szerinti tagállamban minden olyan rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerít-

40 – A 17. lábjegyzetben hivatkozott Eurofood-ügyben hozott ítélet 66. pontja.

tettek, eredménytelenül, amellyel a kifogásolt jogsértést orvosolni lehetett volna. A jogorvoslat benyújtásának elmaradása ugyanis nem zárja ki a közrendbe ütközés megállapítását, amennyiben a jogorvoslat semmilyen sikerrel nem kecsegtet. Ez a helyzet különösen akkor, ha a hivatkozott közrendbe ütközés az ítélet meghozatala szerinti állam konkrét eljárásjogi szabályain alapszik, amelyek a felsőbb fokon eljáró bíróságok számára is kötelezőek.

73. Amennyiben a többek között a fenti kérdésekre kiterjedő kimerítő vizsgálatot követően az előterjesztő bíróság számára nyilvánvalóan aránytalan szankció képe rajzolódik ki, ezt a tisztességes eljáráshoz fűződő jog nyilvánvaló megsértésének minősíti, következésképpen elutasíthatja a származási állam ítéletének elismerését és végrehajtását.

74. Az előzetes döntéshozatali eljárás keretében benyújtott észrevételeiben M. Gambazzi még arra is felhívta a figyelmet, hogy az olasz bíróságnak más okból is alkalmaznia kellene a közrendi záradékot. Az angol bíróság előtti eljárásban ugyanis megtagadták tőle az iratbetekintés jogát. Az eljárás során ugyanis lecserélte ügyvédjét, ezt követően azonban korábbi ügyvédje az elmaradt honoráriumra vonatkozó követelése miatt, iratvisszatartásra hivatkozva megtagadta tőle az eljárás ügyvédi iratainak kiadását. A bíróság ugyancsak megtagadta a bírósági iratokba történő betekintést arra hivatkozva, hogy ezzel megkezdülne az ügyvéd visszatartási jogát.

M. Gambazzi mindebben ugyancsak a később az alapügyben hozott ítélet elismerésének és végrehajtásának megtagadását megalapozó közrendbe ütközést vél felfedezni.

75. Először is meg kell állapítani, hogy az előterjesztő bíróság e tekintetben nem intézett kérdést a Bírósághoz. M. Gambazzi álláspontja szerint a Bíróságnak mégis állást kellene foglalnia e tekintetben is. A Bíróság azonban alapvetően kötött a kérdést előterjesztő bíróság által az előterjesztő végzésében meghatározott előzetes döntéshozatali kérelem tárgyához. Az alapeljárás felei főszabály szerint nem jogosultak arra, hogy a Bírósághoz ezen túlmenően további kérdéseket intézzenek.⁴¹

76. Amennyiben a Bíróság mégis foglalkozni kívánna e kérdéssel, elegendő visszautalni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tekintetében kifejtettekre. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben is elutasíthatja az elismerést, amennyiben az a megkeresett állam jogrendjében lényegi jelentőségűnek ítélt jogszabály vagy alapvetőnek elismert jog nyilvánvaló megsértésének minősül.

⁴¹ – A 44/65. sz. Singer-ügyben 1965. december 9-én hozott ítéletet (EBHT 1965., 1191., 1198. o.), a C-412/96. sz., Kainuun Liikenne és Pohjolan Liikenne ügyben 1998. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-5141. o.) 23. pontja, a C-296/08. PPU. sz. Santesteban Goicoechea ügyben 2008. augusztus 12-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-6307. o.) 46. pontja és a C-404/07. sz. Katz-ügyben 2008. október 9-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-7607. o.) 37. pontja.

Ennek megfelelően a külföldi ítélet elismerésének elutasítása összhangban áll a Brüsszel Egyezmény 27. cikkének 1. pontjával, amenny-

nyiben az iratbetekintési jog megtagadása révén a tisztességes eljáráshoz való jog nyilvánvaló megsértése valósul meg.

V – Véggövetkeztetések

77. A fent kifejtettek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy az olasz Corte d'appello di Milano által előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

A Dán Királyság, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezményvel, a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezményvel, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezményvel és az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló 1996. november 29-i egyezményvel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló 1968. szeptember 27-i egyezmény 27. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy a megkeresett állam bírósága elutasíthatja egy másik tagállamban hozott határozat elismerését, amennyiben a határozatot a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jog nyilvánvaló megsértésével hozták.